

ВІДГУК

на дисертацію **Іщенко Вікторії Сергіївни „Формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін”**, поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Процеси глобалізації та інформатизації, що відбуваються сьогодні в світі, стрімке розширення інформаційного простору зумовлюють особливу актуальність таких сфер професійної діяльності, що пов'язані із збиранням, оцінкою та аналізом інформації з подальшим виробленням практичних рекомендацій у тій чи тій галузі з урахуванням актуальної ситуації та прогностичних тенденцій. Зростання попиту на фахівців у галузі аналітики (політичної, економічної, інвестиційної і т.д.) зумовлює необхідність вдосконалення форм та методів професійної підготовки фахівців означеного напрямку. Обробка великих потоків інформації, її систематизація, аналіз та прогнозування складає основу професійної діяльності фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, що в свою чергу вимагає достатньо високого рівня аналітичної компетентності, аналітичних умінь та навичок.

Вищезазначене свідчить про те, що дисертаційна робота В. С. Іщенко, в якій розглядається проблема формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності є актуальною як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Науковий апарат дисертації є логічним та доцільним. Об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання взаємопов'язані та знайшли своє розкриття в основному змісті роботи, а також у висновках.

Аналіз генези розвитку уявлень щодо сутнісних ознак аналітики як виду інтелектуальної діяльності свідчить про незаперечний інтерес науковців та практиків до проблем аналітичної діяльності, її ролі у вирішенні завдань

розвитку особистості та суспільства в цілому. Позитивним моментом у дослідженні є всебічний аналіз зазначеної проблеми в ракурсі філософської та психолого-педагогічної літератури, що дозволило автору обґрунтувати та розкрити теоретико-методичні основи формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців у галузі документознавства, а саме – проаналізувати й виокремити особливості провідних понять дослідження, схарактеризувати міждисциплінарний контекст наукових підходів до визначення сутності понять „аналітика”, „аналітична діяльність”, розкрити особливості інституалізованих форм аналітики на сучасному етапі, виділити функції аналітичної діяльності та аналітичної компетентності фахівців зазначеного профілю.

Визначення сутності ключового поняття дослідження – аналітична компетентність особистості – ґрунтується на виваженому підході автора до з’ясування взаємозв’язку та взаємозумовленості понять „аналіз”, „аналітика”, „аналітична діяльність”, „аналітичне мислення”, „компетентність”. Збагачує зміст дослідження звернення до сутності поняття „аналітичне мислення”, його ознак в контексті як вирішення завдань наукового пізнання, так й професійної діяльності. Підкреслимо доцільність аргументації автора стосовно опори на провідні ідеї компетентнісного підходу, зокрема акцент на динамічності усіх складників компетентності особистості, що засвідчує принципову відкритість та рухомість компетентності фахівця, її здатність до розвитку, вдосконалення згідно умов професійного та соціального середовища.

Цілком переконливими є висновки автора стосовно метапредметного характеру аналітичної компетентності, її наскрізного значення для реалізації інших видів професійної компетентності, важливості таких ознак аналітичної компетентності, як розуміння природи інформаційних процесів, володіння методами аналізу даних, уміння бачити логічні зв’язки в системі зібраної інформації, здатність до проблематизації, розгляду явищ та процесів з різних поглядів, відшукувати необхідну інформацію із різноманітних джерел, зокрема з інформаційних потоків у режимі реального часу.

Дисертантка має всі підстави стверджувати, що нові соціальні умови

суспільства та інтенсифікація інформаційних процесів суттєвим чином вплинули на вимоги до професійних умінь і навичок майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності. Відповідно, особлива значущість аналітичної компетентності таких фахівців пов'язана із спрямованістю їх професійної діяльності на пошук, обробку та перетворення інформації як ресурсу забезпечення управлінської діяльності

На підставі узагальнення наукових підходів до функцій та структури аналітичної компетентності фахівців різного профілю, вимог документознавчої професіології, особливостей професійної діяльності документознавців у сучасних умовах автором представлено визначення поняття „аналітична компетентність майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності”, розкрито змістовне наповнення відповідних структурних компонентів.

Заслуговує на увагу реалізація завдань констатувального етапу експерименту з урахуванням визначених та обґрунтованих критеріїв, змістовної характеристики рівнів сформованості аналітичної компетентності фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, серед яких відзначимо опитувальник „Індивідуальні стилі мислення”, тест „Числові ряди” Е. Крепеліна, методики „Виключення понять”, „Утворення складних аналогій”.

За результатами аналізу теоретико-методологічних засад дослідження, узагальнення даних констатувального етапу експериментальної роботи представлено відповідні педагогічні умови. Серед позицій теоретичного обґрунтування педагогічних умов слід відзначити звернення до позицій теорії та практики візуалізації інформації, ідей метапредметності в освіті, структурно-функційного, знаково-символічного моделювання навчального матеріалу, модельного представлення навчального змісту, квазіпрофесійної діяльності студентів у навчальному процесі, використання кейс-методу, сучасних технологій пошуку та обробки інформації.

До безперечної переваги дисертаційної роботи належить змістовний виклад усіх напрямків реалізації формульованого етапу дослідження згідно пропонованих педагогічних умов. Заслуговують на увагу пропоновані

автором форми та методи актуалізації інформації щодо затребуваності фахівців певного фаху, варіативності їхньої самореалізації на сучасному ринку праці (аналіз посадових інструкцій, організація роботи із сайтами вакансій, створення карт-образів відповідних професій та ін.).

Використання методів структурно-функційного моделювання навчального змісту, з одного боку, зумовило опору на візуально-дидактичні регулятиви відповідного навчального матеріалу (В. Штейнберг), а з іншого – сприяло формуванню навичок аналізу, синтезу та конструювання образних статичних та динамічних об'єктів (наприклад, завдання з побудови моделей документообігу в організації, документних фондів організації/установи, документу як багаторівневої інформаційної системи, стадій обробки документів, експертизи цінностей документів тощо). У роботі представлено варіанти опорних конспектів, структурно-логічних схем, що унаочнюють можливості використання різних знаково-символічних систем для структурування навчальної інформації, забезпечення адекватності її сприйняття.

Викликають інтерес апробовані автором в експериментальній частині роботи практико зорієнтовані завдання, що використовувалися з метою відпрацювання таких аналітичних умінь та навичок, як аналіз, синтез, класифікація, узагальнення. Особливо слід відзначити завдання щодо ідентифікації документа, моделювання цілого за фрагментом, цілісного аналізу документу або корпусу документів, перетворення інформації з однієї знакової системи в іншу, оцінки ступеня достовірності тієї чи іншої інформації. Так само продуктивним слід визнати використання інструментів візуалізації інформаційних продуктів аналітичної діяльності, запропоновані автором завдання щодо створення інтелект-карт, структурно-логічних схем на основі відповідних інтернет-сервісів, завдання щодо складання пазлів з метою розвитку логічного мислення, навичок аналізу частин у контексті цілого.

Достовірність одержаних дисертантом теоретичних та експериментальних результатів забезпечена адекватним методологічним підґрунтям, комплексом методів дослідження.

Позитивно оцінюючи рівень наукової новизни, теоретичного та практичного значення роботи, звернемо увагу на окремі недоліки:

1. При визначенні теоретичних засад дослідження доцільно було б більш докладно розкрити питання щодо ролі інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації завдань аналітичної діяльності фахівців різного профілю, зокрема можливостей Big Data-аналітики, Data Mining тощо.

2. У теоретичній частині дисертаційної роботи наголошується на відмінностях між поняттями „аналітична компетентність” та „інформаційно-аналітична компетентність”. Однак сутнісні ознаки таких відмінностей розкрито недостатньо.

3. При аналізі особливостей процесу формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства необхідно було розкрити роль інформатичних дисциплін.

4. Автором справедливо наголошується на значущості діяльнісно-технологічного компонента аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності. Саме тому до технологій інформаційно-аналітичної діяльності, що пропонуються студентам в якості інструментарію майбутньої професійної діяльності, варто було включити й сучасні технології автоматичної обробки інформації.

5. У практичному розділі дисертації слід було б більш чіткіше і детально представити форми і методи формування в студентів умінь та навичок рефлексивного аналізу.

6. Якісний аналіз результатів експериментальної роботи представлено у дещо згорненому вигляді.

Вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи, яка в цілому характеризується актуальністю постановки проблеми, теоретико-методологічною обґрунтованістю, практичним значенням. Зміст, структура та логіка викладу матеріалу у дисертаційній роботі, зроблені дисертантом висновки переконують в тому, що автор володіє теоретико-методичними аспектами проблеми, вміло поєднує теоретичні та практичні сторони дослідницької діяльності. Список першоджерел свідчить, що дисертація базується на ґрунтовному

інформаційному пошукові в ракурсі визначеної проблеми. Автореферат відповідає змісту дисертації, а публікації висвітлюють її основні положення.

Результати дисертаційної роботи В. С. Іщенко відзначаються науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, можуть бути використані як у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи, так й у процесі підготовки фахівців інших напрямів.

Дисертація Іщенко Вікторії Сергіївни „**Формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін**” є самостійним завершеним дослідженням, яке вносить вагомий внесок у теорію і методика професійної освіти, має суттєву практичну значущість та відповідає чинним вимогам до кандидатських дисертацій (пп. 9, 11-13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами), тому її автор Іщенко Вікторія Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформатики та
прикладної математики Криворізького
державного педагогічного університету

Семеріков

С. О. Семеріков

